

En utredning med stor räckvidd

Bernt Lundgren

Folkhälsopolitisk expert, BL Valfärdsanalys. Tidigare huvudsekreterare i Nationella folkhälsokommittén. E-post: bernt.lundgren@valfardsanalys.se.

Malmökommissionens arbete ligger mig varmt om hjärtat av två skäl; det första gäller Malmö, det andra Sverige.

Jag arbetade i Malmö under 1970- och 80-talen, och har följt utvecklingen av staden sedan dess. Genom mitt arbete i det europeiska Determine-projektet som fokuserade på ojämlik hälsa fick jag också för några år sedan en möjlighet att bekanta mig ytterligare med Malmös aktuella folkhälso- och sociala situation. Hälsoskillnaderna Malmö visade sig vara stora mätta såväl socioekonomisk som mellan stadsdelar. Jag fick även klart för mig att stadsförvaltningen hade ett antal mycket kompetenta medarbetare inom folkhälsoområdet och att den politiska ledningen visade ett stort intresse för att komma tillrätta med den ojämlika hälsan. Detta visade sig i politiskt beslutade program för påverkan av såväl livsvillkor som levnadsvanor hos befolkningen.

Med Malmökommissionen har Malmös politiker tagit ett förstärkt steg att åtgärda hälsoklyftorna i staden. Kommissionen har gjort ett synnerligen förtjänstfullt arbete som därtill den politiska ledningen lika förtjänstfullt följer upp med beslut om konkreta uppdrag och åtgärder. Jag finner inget i kommissionens arbete kritikvärt, men mycket som tilltalar mig. Det jag gillar särskilt är sammansättningen av kom-

missionen med både kompetenta forskare och chefer från de förvaltningar som i sitt arbete har störst inverkan på befolkningens livsvillkor. Det ger goda förutsättningar för genomförandet av åtgärder. Annat som tilltalar är hur kommissionen diskuterar Malmö i perspektiv av vad som har hänt och händer i den globala utvecklingen. Ytterligare annat är konklusionen att det behövs en långsiktig och social investeringspolitik för att kunna minska hälsoklyftorna. Kommissionens andra konklusion om samverkan mellan sektorer, politiker, tjänstemän och forskare delar jag också.

Kommissionen har valt att lyfta fram kunskap om de viktigaste bestämningsfaktorerna för skillnaderna i hälsa mellan olika befolkningsgrupper, nämligen befolkningens livsvillkor inom utbildning, arbete, ekonomi, boende och hälso- och sjukvård. Resonemangen sker i ett livsloppsperspektiv vilket bland annat innebär att barns och ungas situation uppmärksammas särskilt, vilket är bra. Det är även förtjänstfullt att bostadsfrågan tas upp då bostadspolitikerna har varit gravt nedmonterad i den nationella politiken och i många kommuners politik under lång tid. Ytterligare en sak som jag vill lyfta fram är förslaget att utöver kvantitativa mätningar av livsvillkor framöver även göra kvalitativa intervjuundersökning-

ar för att på så sätt fånga befolkningens uppfattning av sin situation.

Den nya S- och MP-regeringen har i regeringsförklaringen angett att en nationell kommission ska tillsättas för att ta fram förslag som kan minska hälsoklyftorna inom en generation. En sådan kommission har föreslagits sedan länge i riksdagen av ledamöter tillhörande S, MP och V. Många andra har också bidragit till att en kommission nu tycks bli verklighet. S-föreningen *Bättre och Jämlig Hälsa* har till exempel arbetat framgångsrikt för detta internt inom S. Förslag har också framförts i en debattartikel i SMT nummer 3, 2013. Kommissionen bör enligt artikeln ”ta del av och värdera det vetenskapliga underlaget om hälsans sociala bestämningsfaktorer som har tagits fram i Sverige och internationellt under 2000-talet. De samhällsekonomiska effekterna av ojämlik hälsa bör också belysas. Vidare bör målen för den svenska folkhälsopolitiken ses över och kvantifieras så att utvecklingen av hälsans bestämningsfaktorer och jämlikhet kan följas upp i ett genus- och socioekonomiskt perspektiv liksom för sårbara grupper. Avslutningsvis bör förslag lämnas om styrning, ansvarsfördelning, uppföljning och utvärdering så att arbetet för en bättre och jämlig hälsa kan effektiviseras”.

Hur direktiven till den nationella kommissionen kommer att se ut är ännu oklart men det kan antas att den kommer att bli tydligt åtgärdsinriktad. Med detta kommer erfarenheterna av folkhälsoarbete särskilt i kommuner, regioner och landsting att få en stor tyngd.

Därmed kommer sannolikt kunskapsunderlaget, förslagen och erfarenheterna av genomförandet av förslagen i Malmö stad att få en stor betydelse för den nationella kommissionen. Förhoppningsvis får också forskare och politiker från Malmö en möjlighet att på olika sätt biträda kommissionen.